

Гуцуляк Микола Ярославович, старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем досудового розслідування навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ВІДОМЧОЇ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЙНИМ ПРОЯВАМ У СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Розвиток сучасного демократичного суспільства незалежно від політичного режиму країн спонукає до визнання першорядними завдань щодо формування засад законності та їх дотримання в діяльності правоохоронних органів. Демократична розбудова України та прагнення наблизити її до норм європейського суспільства також вимагають розгляду негативних процесів та явищ, які, на жаль, наявні в діяльності правоохоронних органів, у тому числі з ознаками корупційних правопорушень.

Аналіз статистичних даних засвідчує, що систематичні прояви корупційних діянь і невинуватого насильства в діяльності правоохоронців є стійким негативним явищем, що супроводжує етапи історичної трансформації кожної сучасної держави [1, с. 10]. Навіть тепер, попри інтенсивне реформування поліцейських систем більшості європейських країн, органи правопорядку залишаються об'єктом активної критики суспільства через недостатню «прозорість» їхньої діяльності, відсутність незалежного суспільного контролю в цьому напрямі та непоодинокі випадки вчинення правоохоронцями зловживань з метою отримання неправомірної вигоди [2].

Розбудова української держави та наближення до норм сучасного європейського суспільства неодмінно привертає увагу до процесу реформування вітчизняних правоохоронних органів. Адже успішне виконання правоохоронцями громадського призначення безпосередньо залежить від рівня дотримання ними вимог закону, саме категорія «законність» є нині запорукою авторитету Національної поліції та МВС України загалом.

Особливої актуальності стан законності та службової дисципліни набуває через факти корупції, зловживання працівниками ОВС своїм службовим становищем, випадки порушень ними закону. Наявні непоодинокі факти непрофесійних дій, дорожньо-транспортних подій, грубості й брутальності з боку особового складу [3, с. 155].

Ураховуючи положення ст. 3 Закону «Про запобігання корупції», суб'єктів корупційних правопорушень можна розділити на дві групи, у межах кожної з яких є підгрупи [4]. Працівники національної поліції належать до осіб, які уповноважені на виконання функцій держави. За окремими дослідженнями таких осіб у державі понад 0,6 млн осіб. Тому цілком обґрунтованими є реалії сьогодення, за яких одним із пріоритетних напрямів діяльності (у частині протидії корупційним проявам у діяльності підрозділів Національної поліції) є налагоджена система саме відомчого контролю з боку такого органу, як Департамент внутрішньої безпеки (ДВБ) Національної поліції України.

Зазначений Департамент є міжрегіональним територіальним органом у складі кримінальної поліції Національної поліції України. Згідно із законодавством України, він здійснює оперативно-розшукову діяльність.

До основних завдань ДВБ належить формування та забезпечення реалізації заходів з питань внутрішньої безпеки в Національній поліції України, виявлення, попередження та припинення кримінальних правопорушень і корупційних діянь, що готуються або вчинені працівниками органів та підрозділів Національної поліції України, а також захист посадових осіб Національної поліції України від перешкоджання їм у виконанні службових обов'язків.

На зазначені підрозділи, серед іншого, покладено такі завдання:

– виявлення осіб, які намагаються втягнути працівників органів і підрозділів Національної поліції України в злочинну чи корупційну діяльність, здійснення профілактичних заходів щодо них, а за наявності достатніх законних підстав – документування вказаних протиправних дій;

– збирання, накопичення, систематизація та аналіз інформації щодо негативних явищ і тенденцій в органах та підрозділах Національній поліції України, а також ужиття заходів щодо попередження їх розвитку;

– здійснення комплексу оперативно-розшукових заходів, спрямованих на виявлення, попередження, припинення та документування кримінальних та корупційних правопорушень, що готуються працівниками Національної поліції України, а також на виявлення кримінальних та корупційних правопорушень, що вчинені працівниками органів і підрозділів Національної поліції України;

– здійснення оперативного обслуговування органів та підрозділів Національної поліції України з метою своєчасного отримання даних про факти кримінальних і корупційних правопорушень, що готуються або вчинені працівниками Національної поліції України, а також даних, необхідних для виконання інших завдань за напрямками роботи ДВБ;

– здійснення в межах компетенції організаційних і практичних заходів щодо реалізації вимог антикорупційного законодавства;

– провадження профілактичної та роз'яснювальної діяльності в органах і підрозділах Національної поліції України з питань запобігання та протидії кримінальним та корупційним правопорушенням серед працівників поліції, а також щодо виконання інших завдань, покладених на ДВБ;

– аналіз результатів роботи ДВБ, визначення напрямів удосконалення їх діяльності щодо виявлення, попередження та припинення кримінальних і корупційних правопорушень у службовій діяльності органів та підрозділів Національної поліції України;

– здійснення в межах компетенції взаємодії та обміну інформацією з органами та підрозділами Національної поліції України, іншими правоохоронними органами, міністерствами, органами влади з питань попередження та виявлення кримінальних та корупційних правопорушень серед працівників Національної поліції України.

Представники ДВБ в установленому порядку мають право:

– перевіряти дотримання законності й вимог антикорупційного законодавства в діяльності органів і підрозділів Національної поліції України;

– отримувати в органах та підрозділах Національної поліції України відомості, необхідні для проведення повної, усебічної та об'єктивної перевірки інформації щодо кримінальних і корупційних правопорушень працівників Національної поліції України;

– у межах виконання службових повноважень безперешкодно, у будь-який час доби, відвідувати органи та підрозділи Національної поліції України та здійснювати перевірки їх підрозділів за всіма напрямками службової діяльності незалежно від підпорядкування та призначення;

– під час проведення перевірки інформації про можливі кримінальні та корупційні правопорушення працівників поліції відповідно до вимог законодавства: 1) знайомитися з матеріалами оперативно-розшукової діяльності та оперативною інформацією органів і підрозділів Національної поліції України; 2) вивчати службову та фінансову документацію органів Національної поліції України, при необхідності отримувати завірених копії цих документів; 3) вилучати (за наявності законних підстав) документи, предмети, інші носії інформації; 4) ознайомлюватися в підрозділах кадрового забезпечення з матеріалами особових справ та іншими відомостями щодо проходження служби працівниками Національної поліції України, а за потреби – отримувати зазначені справи; 5) інформувати начальників органів і підрозділів Національної поліції України про необхідність проведення службового розслідування та вжиття заходів реагування до осіб, які вчинили дисциплінарні проступки, корупційні правопорушення чи не виконують вимог антикорупційного законодавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гуцуляк М. Я. Про зміст та співвідношення поняття «корупційні діяння» в окремих нормативно-правових актах держави / М. Я. Гуцуляк // Проблеми реформування кримінальної юстиції України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Чернівці, 20 трав. 2016 р.). – Чернівці, 2016. – С. 10–14.

2. Офіційна сторінка ДВБ Національної поліції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.facebook.com/search/top>. – Назва з екрана.

3. Соціально-психологічний аналіз дисципліни в адміністративній службі міліції : наук.-практ. посіб. / за заг. ред. О. М. Бандурки. – Харків : Нац. ун-т внутр. справ, 1998. – 346 с.

4. Про запобігання корупції [Електронний ресурс] : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>. – Назва з екрана.

5. Настільна книга детектива, прокурора, судді: коментар антикорупційного законодавства / за ред. М. І. Хавронюка. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Київ : Дакор, 2017. – 552 с.